

แบบฟอร์มที่ 1 ใบสมัคร

ประเภทการบริการที่เป็นเลิศ

โปรดกรอรายละเอียดเกี่ยวกับผลงานที่ขอรับรางวัล ดังนี้

- เป็นผลงานในลักษณะภาพรวมของการบริการของหน่วยงาน ที่แสดงความมุ่งมั่นในการให้บริการประชาชน/ผู้รับบริการ ซึ่งสะท้อนผ่านโครงการ/ผลงาน ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และประสบความสำเร็จจนเป็นที่ยอมรับ
- เป็นผลงานที่มีการเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงาน เพื่อให้บรรลุภารกิจของหน่วยงาน
- เป็นโครงการที่เกิดประโยชน์ และส่งผลกระทบสูง (High Impact) ต่อเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ
- เป็นผลงานที่แสดงให้เห็นผลลัพธ์ (Outcome) ที่สามารถส่งเสริมยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ แก้ไข และป้องกันปัญหาที่สำคัญของประเทศ
โปรดระบุ ...ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน.....
- มีการประเมินผล และแสดงผลการประเมินที่เป็นรูปธรรม รวมถึงมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
- แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องของโครงการ ซึ่งนำไปสู่ความยั่งยืน
- ตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals หรือ SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ
โปรดระบุ .. เป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน
เป้าหมายที่ 15 ปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบก อย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อยุทธศาสตร์การลดผลกระทบจากภัยพิบัติและการเสื่อมโทรมของที่ดินและฟื้นสภาพกลับมาใหม่ และยุทธศาสตร์สูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ.....

ชื่อผลงาน : ...การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map).....

ชื่อส่วนราชการ :กรมพัฒนาที่ดิน.....

หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน :กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน.....

ชื่อผู้ประสานงาน...นายสมศักดิ์ สุขจันทร์...

ตำแหน่ง ...ผู้อำนวยการกองนโยบายและ
แผนการใช้ที่ดิน

สำนัก/กองกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน...

เบอร์โทรศัพท์ ...02-579-2270.....

เบอร์โทรศัพท์มือถือ...0813921215.....

เบอร์โทรสาร.....02-579-2270.....

e - Mail.....lpd_1@ldd.go.th.....

แบบฟอร์มที่ 2 สรุปสาระสำคัญของผลงานที่สมัครขอรับรางวัล

ประเภทรางวัลการบริการที่เป็นเลิศ

โปรดสรุปสาระสำคัญของผลงานที่เสนอขอรับรางวัล (Executive Summary) โดยมีความยาวไม่เกิน 3 หน้ากระดาษ A4 ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 และอยู่ในรูปแบบ .doc และ .pdf เท่านั้น

ชื่อผลงาน : ...การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map).....

ชื่อส่วนราชการ :กรมพัฒนาที่ดิน.....

หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน :กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน.....

สาระสำคัญของผลงานที่เสนอขอรับรางวัล (Executive Summary)

สรุปสาระสำคัญของผลงาน โดยเนื้อหาครอบคลุมการดำเนินการ และผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เป็นรูปธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นการแก้ไขปัญหา และส่งผลต่อความสำเร็จของประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ

การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นโครงการ 1 ใน 13 โครงการสำคัญตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ให้ได้รับการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สังคม และเศรษฐกิจ ส่งเสริมสนับสนุน จูงใจ ให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นหลังจากการปรับเปลี่ยนการผลิต โครงการเริ่มมาจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการจัดทำแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) โดยการบูรณาการข้อมูลเชิงพื้นที่จากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานปศุสัตว์ กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร กรมการข้าว และกรมฝนหลวงและการบิน เป็นต้น และจัดทำแผนที่สำหรับบริหารจัดการเกษตรไทย (Agri-Map) สำหรับนำไปใช้ประกอบการวางแผนด้านการผลิตสินค้าเกษตรกรรมภายในจังหวัด

จากแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) ทำให้ทราบพื้นที่การเกษตรของประเทศไทยที่เกษตรกรใช้ในการผลิตทางการเกษตรปัจจุบันพบว่า อยู่ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน 14.52 ล้านไร่ มีผลให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง ผลตอบแทนจึงต่ำหรือขาดทุนในบางปี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมีนโยบายให้มีการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมเหล่านี้ ซึ่งกำหนดแผนขับเคลื่อนโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) ระยะ 20 ปี (2560-2579) เป้าหมายการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) เป้าหมาย 6 ล้านไร่ เป้าหมายดังกล่าวมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม และแผนบูรณาการการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร เป้าหมายที่ 2 : ลดต้นทุนการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่ม

โอกาสในการแข่งขันและการพัฒนาที่ยั่งยืน มีกลไกในการขับเคลื่อน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานระดับกระทรวง และระดับจังหวัด จัดตั้งเป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) มีทีมบูรณาการทำงานทุกภาคส่วนในระดับจังหวัดเพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ

การขับเคลื่อนโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) ในปี 2559 ดำเนินการในพื้นที่ 32,618 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 49 จังหวัด เกษตรกรได้รับประโยชน์ จำนวน 10,502 ราย และในปี 2560 ดำเนินการในพื้นที่ 157,701 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 53 จังหวัด เกษตรกรได้รับประโยชน์ จำนวน 30,444 ราย เน้นดำเนินการในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยใช้แผนที่ความเหมาะสมในการปลูกพืชสำคัญในระดับตำบล เป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้เรื่องความเหมาะสมของพื้นที่ทำการเกษตรให้เกษตรกร กำหนดระดับความเหมาะสมในการปลูกพืชแต่ละชนิดเป็น 4 ระดับ คือ S1 เหมาะสมมาก S2 เหมาะสมปานกลาง S3 เหมาะสมน้อย และ N ไม่เหมาะสม ซึ่งเกษตรกรที่ปลูกพืชเหมาะสมพื้นที่อยู่แล้ว (S1 และ S2) จะได้รับการถ่ายทอดความรู้เพิ่มเติมด้านการลดต้นทุนการผลิต ส่วนเกษตรกรที่ปลูกพืชไม่เหมาะสมกับพื้นที่ (S3 และ N) มีมาตรการสนับสนุนให้ดำเนินการปรับเปลี่ยนมาผลิตสินค้าเกษตรที่เหมาะสม เช่น การเสนอทางเลือกในการผลิตพืชที่เหมาะสม การปุ๋ยสัตว์ การเลี้ยงสัตว์น้ำ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทำเกษตรผสมผสาน เป็นต้น จากการประเมินผลโดยสุ่มเกษตรกร 400 ราย และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของหน่วยงานบูรณาการ 50 ราย ในพื้นที่แปลงต้นแบบ 10 จังหวัด ได้แก่ ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ กาฬสินธุ์ อุตรดิตถ์ พิจิตร อุทัยธานี ราชบุรี กาญจนบุรี และพัทลุง พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดมีพื้นที่ทำการเกษตรไม่เหมาะสมกับการปลูกข้าว (S3 และ N) โดยเกือบทั้งหมดร้อยละ 98 ปรับเปลี่ยนการผลิตชนิดสินค้า เนื่องจากประสบปัญหาในการผลิตสินค้าเกษตรชนิดเดิม และเกษตรกรร้อยละ 83.75 ได้ปรับเปลี่ยนมาผลิตชนิดพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ตนเองตามขอบเขตความเหมาะสมของแผนที่ Agri-Map ในแต่ละพื้นที่ ได้แก่ อ้อย พืชอาหารสัตว์ เกษตรผสมผสาน/พืชผักสวนครัว ไม้ผล (มะม่วง ส้มโอ กล้วย ฯลฯ) ช่างโพนเลี้ยงสัตว์ หม่อนไหม มันสำปะหลัง ปศุสัตว์ และการเลี้ยงสัตว์น้ำ และผลจากการปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้า พบว่า เกษตรกรร้อยละ 57.25 ที่ปรับเปลี่ยนชนิดสินค้าแล้วแต่ยังไม่ได้รับผลผลิต เนื่องจากพึ่งเข้าร่วมโครงการ และสินค้าบางชนิดต้องใช้ระยะเวลาจึงจะได้ผลผลิตสามารถนำไปจำหน่ายได้ เกษตรกรร้อยละ 42.75 มีการเปลี่ยนแปลงของรายได้เพิ่มขึ้น โดยเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการพบว่าการปลูกข้าวมีรายได้เฉลี่ย 2,661.91 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 2,549.30 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 112.31 บาท/ไร่ ภายหลังจากเข้าร่วมโครงการและปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้า เกษตรกรมีรายได้แต่ละชนิดสินค้าเพิ่มมากกว่าการปลูกข้าว ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 6,661.32 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 3,634.96 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 3,026.36 บาท/ไร่ อ้อยโรงงาน พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 13,111.37 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 9,657.37 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 3,454 บาท/ไร่ เกษตรผสมผสาน พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 19,902.39 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 9,023.30 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 10,879.09 บาท/ไร่ พืชอาหารสัตว์ พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 31,900.69 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 4,641.87 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 27,258.82 บาท/ไร่ มันสำปะหลัง พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 8,110.84 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 4,954.26 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 3,565.58 บาท/ไร่ ข้าว (พันธุ์ไรซ์เบอร์รี่ ข้าวอินทรีย์) เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 7,311.68 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 2,229.20 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 5,082.48 บาท/ไร่ ปลูกหม่อน เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 18,436.33 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 9,697 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 8,739.33 บาท/ไร่ และเลี้ยงไหม เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 44,865.49 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 18,271.51 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 26,593.98 บาท/ไร่ เป็นต้น ส่งผลให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับเป้าหมาย

การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของดิน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมีความสอดคล้องเชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ ในเป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน เพิ่มผลิตภาพทางการเกษตร โดยส่งเสริมให้ความรู้กับเกษตรกรในการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของดิน มีผลให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิต เพิ่มรายได้ มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเป้าหมายที่ 15 ปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดิน โดยทำให้เกษตรกรมีความตระหนักในการใช้พื้นที่ให้เหมาะสมกับศักยภาพของดิน และการส่งเสริมการดำเนินการดังกล่าวควบคู่ไปกับการให้ความรู้เรื่องการฟื้นฟูและปรับปรุงบำรุงดิน เป็นการฟื้นฟูดินเสื่อมโทรม ทำให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ความสำคัญและส่งเสริมการขับเคลื่อนโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) อย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การสร้างความสามารถในการแข่งขัน ให้มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) เป้าหมาย 6 ล้านไร่ โดยมีแผนการดำเนินงานปีละ 300,000 ไร่ และในปีงบประมาณ 2561 ได้กำหนดเป้าหมายดำเนินการในพื้นที่ 300,000 ไร่

แบบฟอร์มที่ 4 รายงานผลการดำเนินการภาพรวมของกระทรวง

ชื่อผลงาน : ...การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map).....

ชื่อส่วนราชการ :กรมพัฒนาที่ดิน.....

หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน :กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน.....

1. ความสำคัญและการเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน/ประเทศ (10 คะแนน)

การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นโครงการ 1 ใน 13 โครงการสำคัญตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โครงการเริ่มมาจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการจัดทำแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) โดยการบูรณาการข้อมูลเชิงพื้นที่จากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แก่ กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร กรมการข้าว และกรมฝนหลวงและการบิน เป็นต้น และจัดทำแผนที่สำหรับบริหารจัดการเกษตรไทย (Agri-Map) สำหรับนำไปใช้ประกอบการวางแผนด้านการผลิตสินค้าเกษตรกรรมภายในจังหวัด

จากแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) ทำให้ทราบพื้นที่การเกษตรของประเทศไทยที่เกษตรกรใช้ในการผลิตทางการเกษตรปัจจุบันพบว่า อยู่ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน 14.52 ล้านไร่ ที่เป็นปัญหาหลัก ได้แก่ พื้นที่ไม่เหมาะสมกับการปลูกข้าว 8.54 ล้านไร่ พื้นที่ไม่เหมาะสมกับการปลูกยางพารา 3.84 ล้านไร่ พื้นที่ไม่เหมาะสมกับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 0.517 ล้านไร่ และพื้นที่ไม่เหมาะสมกับการปลูกมันสำปะหลัง 0.409 ล้านไร่ เป็นต้น มีผลให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง ผลตอบแทนจึงต่ำหรือขาดทุนในบางปี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมีนโยบายให้มีการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมเหล่านี้ซึ่งกำหนดแผนขับเคลื่อนโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) ระยะ 20 ปี (2560-2579) เป้าหมายการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) เป้าหมาย 6 ล้านไร่ เป้าหมายดังกล่าวมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม และแผนบูรณาการการพัฒนาศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร เป้าหมายที่ 2 : ลดต้นทุนการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขันและการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังภาพที่ 1

2. วัตถุประสงค์ของโครงการที่สอดคล้องกับข้อ 1. (10 คะแนน)

โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อบริหารจัดการพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ให้ได้รับการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สังคม และเศรษฐกิจ 2) เพื่อส่งเสริมสนับสนุน ภูมิใจ ให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) และ 3) เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นหลังจากการปรับเปลี่ยนการผลิต

3. กระบวนการดำเนินการที่ดี (20 คะแนน)

3.1 การจัดทำแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) เป็นการบูรณาการข้อมูลพื้นฐานเชิงพื้นที่ด้านการเกษตรจากทุกหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ข้อมูลทรัพยากรพื้นฐานการผลิต (ดิน น้ำ พืช) ข้อมูลด้านการตลาด ข้อมูลเกษตรกร และ เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งข้อมูลต่างๆเหล่านี้จะมีการปรับปรุงและมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา (Adaptive Data) ทั้งนี้สามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนด้านการผลิตสินค้าเกษตรภายในพื้นที่ เช่น จังหวัด เป็นต้น ทำให้สามารถบริหารจัดการสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับสภาพความเหมาะสมของปัจจัยการผลิตและการตลาดในพื้นที่ได้อย่างดี นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกพืชแต่ละชนิดเป็น 4 ระดับ คือ S1 พื้นที่เหมาะสมมาก S2 พื้นที่เหมาะสมปานกลาง S3 พื้นที่เหมาะสมน้อย N พื้นที่ไม่เหมาะสม โดยพื้นที่ S1 และ S2 จะส่งเสริมให้เกษตรกรเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนในการผลิตสำหรับพื้นที่ S3 และ N จะมีมาตรการสนับสนุนให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนมาผลิตสินค้าที่เหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

3.2 การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) สร้างการรับรู้ โดยให้เกษตรกรทราบว่าการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสมจะให้ผลตอบแทนต่ำ มีความเสี่ยงสูง และการปรับเปลี่ยนจะให้ผลตอบแทนดีกว่า 2) สร้างการเชื่อมโยงของตลาด/โรงงาน เพื่อรองรับความเสี่ยง 3) คัดเลือกเกษตรกรที่สนใจและต้องการปรับเปลี่ยนจากพื้นที่ไม่เหมาะสมเป็นการผลิตสินค้าชนิดใหม่ 4) ชี้แจงรายละเอียดโครงการ กิจกรรม การสนับสนุนของหน่วยงานราชการ/เครือข่าย 5) จัดทำแผนปฏิบัติการรายชนิดสินค้า เพื่อบูรณาการกิจกรรม 6) ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ อบรมเจ้าหน้าที่และเกษตรกร และ 7) ติดตามการเปลี่ยนแปลงปี 2560 เพื่อปรับเข้าสู่รูปแบบแปลงใหญ่และเกษตรผสมผสาน

3.3 กลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ – ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานในระดับกระทรวงและระดับจังหวัด ดังนี้

1.1) ระดับกระทรวง – ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน ดังนี้

(1) คณะกรรมการอำนวยการและบูรณาการงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย และประสานการทำงานกับส่วนราชการนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

(2) คณะกรรมการบริหารและกำกับขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน ทำหน้าที่กำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายพิจารณาการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก และกำกับ/ดูแลการดำเนินงาน คณะทำงาน ให้ความเห็นชอบวิธีปฏิบัติ/คู่มือการทำงาน และชี้แจงผู้ปฏิบัติในจังหวัด

(3) คณะทำงานในการขับเคลื่อนนโยบายในแต่ละเรื่อง สำหรับคณะทำงานปฏิบัติการขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (บริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) มอบหมายนายเลิศวิโรจน์ โกวัฒนะ รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานคณะทำงาน โดยผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน เป็น เลขานุการคณะทำงาน ทำหน้าที่กำหนดแนวทางการดำเนินงาน จัดทำข้อเสนอเพื่อการจัดหาทรัพยากร/ปรับแผน/งบประมาณสนับสนุนนโยบาย และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน

1.2) ระดับจังหวัด - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีคำสั่งที่ 1114/2558 ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2558 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) ทำหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์นโยบาย แนวทาง/คู่มือการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ทรัพยากรการทำงานใน จังหวัดที่คณะทำงานกำหนดและดำเนินการในไว้ในแต่ละพื้นที่ และกำหนดเกษตรกรและพื้นที่เป้าหมายการ ดำเนินการในจังหวัดที่สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานแต่ละนโยบาย โดยการขับเคลื่อนนโยบายการบริหาร จัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) ในระดับจังหวัด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้ ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการในการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ

4. ปัญหาอุปสรรค และกระบวนการบริหารจัดการที่ดี (10 คะแนน)

4.1 ปัญหาอุปสรรค - จากผลการประเมินโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่ามีปัญหาอุปสรรค ดังนี้

1) ปัญหาอุปสรรคในการปรับเปลี่ยนการผลิตของเกษตรกร จากการสำรวจข้อมูลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ในปี 2560 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 71 ดำเนินการปรับเปลี่ยนการผลิตได้โดยไม่ประสบปัญหาใดๆ และเกษตรกรร้อยละ 29 ประสบปัญหาในการปรับเปลี่ยนการผลิต ดังนี้ ร้อยละ 44 ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในการผลิตสินค้าชนิดใหม่ ร้อยละ 19 ขาดเงินทุนในการปรับเปลี่ยนการผลิต ร้อยละ 10 พื้นที่การเกษตรเป็นพื้นที่ลุ่ม มีน้ำท่วมขังทุกปี ร้อยละ 9 ประสบปัญหาผลผลิตเสียหายจากโรคพืช ร้อยละ 8 ขาดความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการผลิต ร้อยละ 5 ประสบปัญหาผลผลิตเสียหายจากศัตรูพืช ร้อยละ 3 ขาดวัสดุ และอุปกรณ์ในการผลิตสินค้าชนิดใหม่ และร้อยละ 5 ดินไม่เหมาะสมกับการผลิตสินค้าชนิดใหม่ ได้แก่ ดินเค็ม ดินเหนียว เป็นต้น

2) ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ ในช่วงปีแรก 2559 พบปัญหา 1) การใช้ Agri-Map ต้องใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและมีสัญญาณคงที่ ซึ่งหน่วยงานในระดับภูมิภาคบางแห่งมีข้อจำกัดดังกล่าว และ 2) เจ้าหน้าที่บางรายขาดความชำนาญในการใช้แผนที่ Agri-Map เนื่องจากไม่มีประสบการณ์และไม่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับงานแผนที่ ประกอบกับการอบรมการใช้ Agri-Map เป็นหลักสูตรระยะสั้น จึงไม่เพียงพอต่อการสร้างการรับรู้และความเข้าใจอย่างครบถ้วน และในปี 2560 พบปัญหา 1) เกษตรกรบางรายไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ เนื่องจากเข้าร่วมโครงการอื่นอยู่ก่อนแล้ว 2) เกษตรกรมีข้อจำกัดเรื่องเงินทุนในการปรับเปลี่ยนการผลิต 3) เกษตรกรบางรายมีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ห่างไกลจากที่อยู่อาศัย ไม่สามารถดูแลพื้นที่ปรับเปลี่ยนได้สม่ำเสมอ และ 4) เกษตรกรบางรายยังยึดติดกับการทำการเกษตรแบบเดิม จึงไม่สนใจเข้าร่วมโครงการ

4.2 กระบวนการบริหารจัดการที่ดี

1) ปรับกระบวนการโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) กำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ ต้องดำเนินงานโดยคำนึงถึงเรื่องดังต่อไปนี้ 1) ปัจจุบันเกษตรกรทำการผลิตอยู่ในพื้นที่ไม่เหมาะสมโดยเฉพาะข้าว ยางพารา ซึ่งผลผลิตเกินความต้องการของตลาดอยู่มาก 2) ใช้แผนที่ Agri-Map เป็นแผนที่นำทางในการหากิจกรรมใหม่ที่เหมาะสม 3) เกษตรกรสนใจที่จะปรับเปลี่ยนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ สนับสนุนในด้านองค์ความรู้ ข้อมูล ปัจจัยการผลิตบางส่วน เช่น พันธุ์พืช พันธุ์ปลา สารปรับปรุงดิน 4) ผลิตสินค้าเกษตรชนิดใหม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ทั้งตลาดขนาดใหญ่ในแบบอุตสาหกรรมเกษตร เช่น โรงงานน้ำตาล หรือตลาดในจังหวัด เช่น ปศุสัตว์ ผลไม้ หรือตลาดในท้องถิ่น เช่น พืชผัก 5) ปรับเปลี่ยนที่ละส่วนเพื่อให้แน่ใจว่าเกษตรกรสามารถทำได้ แล้วค่อยเพิ่มขึ้นในปีต่อไป 6) บางบริเวณหากเกษตรกรปลูกเพื่อเอียงชีพหรือเพื่อความมั่นคงทางอาหารก็จะเสริมปัจจัยการผลิตที่เกี่ยวข้องให้เกษตรกรมีผลผลิตที่เพิ่มขึ้น และ 7) ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนในพื้นที่ใกล้เคียงกันหรือเป็นกลุ่ม เพื่อง่ายต่อการจัดการผลผลิตหรือการตลาดต่อไป

2) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (NECTEC สวทช.) พัฒนาระบบให้บริการแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุกออนไลน์ (Agri-Map Online) ด้วยเทคโนโลยี What 2 Grow ให้บริการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และให้บริการผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ในระบบแอนดรอยด์ และ IOS เพื่อเพิ่มความสะดวกในการใช้งาน ให้กับเจ้าหน้าที่ และเกษตรกรเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายทุกสภาพพื้นที่และทุกเวลาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม สนับสนุนการปรับเปลี่ยนการผลิตให้เหมาะสมตามศักยภาพของพื้นที่

5. ระดับของผลผลิต/ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เป็นรูปธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นการแก้ไขปัญหา หรือส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของประเทศ (30 คะแนน)

จากการประเมินผลโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกองแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน สรุปผลได้ดังนี้

5.1 การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) พื้นที่นาร่องจังหวัดชัยภูมิ บุรีรัมย์ และ อุทัยธานี สรุปผลการประเมิน บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการในการให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นหลังจากการปรับเปลี่ยนการผลิต โดยการประมาณการจากข้อมูลที่สำรวจ พบว่า มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมกับการเพาะปลูกข้าว (N) ทั้งหมด 3,930 ไร่ ซึ่งให้ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย 25.3 ล้านบาท/ปี ไปผลิตสินค้าชนิดใหม่ ได้แก่ อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หม่อน เลี้ยงปลา กล้วยเลี้ยงสัตว์ และเกษตรผสมผสาน ช่วยให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 28.7 ล้านบาท/ปี เพิ่มขึ้น 3.3 ล้านบาท/ปี เกษตรกรส่วนมากมีความพึงพอใจในระดับมากในการเข้าร่วมโครงการ

5.2 การขับเคลื่อนโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) ในปี 2559 ดำเนินการในพื้นที่ 32,618 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 49 จังหวัด เกษตรกรได้รับประโยชน์ จำนวน 10,502 ราย และในปี 2560 ดำเนินการในพื้นที่ 157,701 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 53 จังหวัด เกษตรกรได้รับประโยชน์ จำนวน 30,444 ราย เน้นดำเนินการในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเพื่อการเกษตร (ศพก.) และเกษตรแบบแปลงใหญ่ โดยใช้แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map) เป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้เรื่องความเหมาะสมของพื้นที่ทำการเกษตรให้เกษตรกร กำหนดระดับความเหมาะสมในการปลูกพืชแต่ละชนิดเป็น 4 ระดับ คือ S1 เหมาะสมมาก S2 เหมาะสมปานกลาง S3 เหมาะสมน้อย และ N ไม่เหมาะสม ซึ่งเกษตรกรที่ปลูกพืชเหมาะสมพื้นที่อยู่แล้ว (S1 และ S2) จะได้รับการถ่ายทอดความรู้เพิ่มเติมด้านการลดต้นทุนการผลิต ส่วนเกษตรกรที่ปลูกพืชไม่เหมาะสมกับพื้นที่ (S3 และ N) มีมาตรการสนับสนุนให้ดำเนินการปรับเปลี่ยนมาผลิตสินค้าเกษตรที่เหมาะสม เช่น การเสนอทางเลือกในการผลิตพืชที่เหมาะสม การปลูกสัตว์ การเลี้ยงสัตว์น้ำ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทำเกษตรผสมผสาน เป็นต้น จากการประเมินผลโดยสุ่มเกษตรกร 400 ราย และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของหน่วยงานบูรณาการ 50 ราย ในพื้นที่แปลงต้นแบบ 10 จังหวัด ได้แก่ ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ กาฬสินธุ์ อุดรดิตถ์ พิจิตร อุทัยธานี ราชบุรี กาญจนบุรี และพัทลุง พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดมีพื้นที่ทำการเกษตรไม่เหมาะสมกับการปลูกข้าว (S3 และ N) โดยเกือบทั้งหมดร้อยละ 98 ปรับเปลี่ยนการผลิตชนิดสินค้าเนื่องจากประสบปัญหาในการผลิตสินค้าเกษตรชนิดเดิม และเกษตรกรร้อยละ 83.75 ได้ปรับเปลี่ยนมาผลิตชนิดพืชที่เหมาะสมกับพื้นที่ตนเองตามขอบเขตความเหมาะสมของแผนที่ Agri-Map ในแต่ละพื้นที่ ได้แก่ อ้อย พืชอาหารสัตว์ เกษตรผสมผสาน/พืชผักสวนครัว ไม้ผล (มะม่วง ส้มโอ กล้วย ฯลฯ) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หม่อนไหม มันสำปะหลัง ปศุสัตว์ และการเลี้ยงสัตว์น้ำ และผลจากการปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้า พบว่า เกษตรกรร้อยละ 57.25 ที่ปรับเปลี่ยนชนิดสินค้าแล้วแต่ยังไม่ได้รับผลผลิต เนื่องจากพืชเข้าร่วมโครงการ และสินค้าบางชนิดต้องใช้ระยะเวลาจึงจะได้ผลผลิตสามารถนำไปจำหน่ายได้ เกษตรกรร้อยละ 42.75 มีการเปลี่ยนแปลงของรายได้เพิ่มขึ้น

โดยเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการพบว่า ในการปลูกข้าวมีรายได้เฉลี่ย 2,661.91 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 2,549.30 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 112.31 บาท/ไร่ ภายหลังจากเข้าร่วมโครงการและปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าเกษตรมีรายได้แต่ละชนิดสินค้าเพิ่มมากกว่าการปลูกข้าว ได้แก่ **ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์** พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 6,661.32 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 3,634.96 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 3,026.36 บาท/ไร่ **อ้อยโรงงาน** พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 13,111.37 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 9,657.37 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 3,454 บาท/ไร่ **เกษตรผสมผสาน** พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 19,902.39 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 9,023.30 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 10,879.09 บาท/ไร่ **พืชอาหารสัตว์** พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 31,900.69 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 4,641.87 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 27,258.82 บาท/ไร่ **มันสำปะหลัง** พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 8,110.84 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 4,954.26 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 3,565.58 บาท/ไร่ **ข้าว (พันธุ์ไรซ์เบอร์รี่ ข้าวอินทรีย์)** เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 7,311.68 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 2,229.20 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 5,082.48 บาท/ไร่ **ปลูกหม่อน** เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 18,436.33 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 9,697 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 8,739.33 บาท/ไร่ และ **เลี้ยงไหม** เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 44,865.49 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 18,271.51 บาท/ไร่ รายได้สุทธิเฉลี่ย 26,593.98 บาท/ไร่ เป็นต้น ส่งผลให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

6. ความยั่งยืนของโครงการ โดยเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ รวมถึงแนวทางการขยายผลการดำเนินการ (20 คะแนน)

การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของดิน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมีความสอดคล้องเชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ ในเป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการ และส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน เพิ่มผลิตภาพทางการเกษตร โดยส่งเสริมให้ความรู้กับเกษตรกรในการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของดิน มีผลให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิต เพิ่มรายได้ มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเป้าหมายที่ 15 ปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดิน โดยทำให้เกษตรกรมีความตระหนักในการใช้พื้นที่ให้เหมาะสมกับศักยภาพของดิน และการส่งเสริมการดำเนินการดังกล่าวควบคู่ไปกับการให้ความรู้เรื่องการฟื้นฟูและปรับปรุงบำรุงดิน เป็นการฟื้นฟูดินเสื่อมโทรม ทำให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ความสำคัญและส่งเสริมการขับเคลื่อนโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) อย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การสร้างความสามารถในการแข่งขัน ให้มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) เป้าหมาย 6 ล้านไร่ โดยมีแผนการดำเนินงานปีละ 300,000 ไร่ และในปีงบประมาณ 2561 ได้กำหนดเป้าหมายดำเนินการในพื้นที่ 300,000 ไร่